

The issue of the National Assembly elections in Behbahan and Kohgiluyeh region before land reforms

Sajad Jamshidian^{*}, Seied Abolfazl Razavi^{}**

Morteza Tahami^{*}**

Abstract

The elections for the National Consultative Assembly were one of the events and currents that the people of the Kohgiluyeh, Behbahan and Boyer-Ahmad regions who lived on the basis of a special hierarchy in the tribal structure. In these regions, except for the elders and rulers of the region, who were somewhat familiar with the political atmosphere of the country, the majority of the people were unaware of the occurrence of many of the country's political developments and currents. In these areas, due to the existence of tribal hierarchy, power was in the hands of the khans and their associates, including khans, village heads, and local influential figures. Although these two groups comprised a small population, they were the main decision-makers in all matters that occurred within the tribe and ethnic relations. With the establishment of constitutional monarchy, the political structure of the country underwent transformation and laid the groundwork for the creation of law in the country. However, in these areas, the political system remained unchanged, and the tribal and clan system remained intact until the land reforms, especially in the regions of Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad.

In the city of Behbahan, due to the signs of urbanization and the establishment of the National Consultative Assembly, the local leaders became aware of representation and the right to advocate because of their relations with the prominent figures of the Constitutional Revolution in the center, and they sought to have a representative in the

^{*} Ph.D. Candidate of History of Iran after Islam, Kharazmi University, Tehran, Iran (Corresponding Author),
jamshidiyan.sajjad@gmail.com

^{**} Associate Professor, Department of History, Kharazmi University, Tehran, Iran, abolfazlrazavi@khu.ac.ir

^{***} Assistant professor, Department of History, Kharazmi University, Tehran, Iran, motahami20@khu.ac.ir

Date received: 16/05/2023, Date of acceptance: 13/09/2023



Assembly. An examination of the elections held in this constituency shows that the tribal structure, the landlord-peasant system, and the ordinary people's attention to the notables meant that prior to land reforms, the elections were influenced by three main factors: the central government, the landlords, and local influential figures, with local people having no involvement in the electoral process.

Attention will be paid to the ethnic context and tribal structure, the lack of geographical cohesion in the Behbahan and Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad regions, and the impact of the ethnic context and tribal structure of the region and the dominance of the feudal system on elections and the local people's engagement with the phenomenon of elections will be the main issue of this writing. Alongside the above factors, the convergence and divergence of the Iranian society as a whole during the three periods of Qajar, First Pahlavi, and Second Pahlavi will be examined in relation to the parliamentary approach (a look at the parliament), and on a smaller scale, the local people's engagement with this issue will be studied.

Keywords: elections, National Consultative Assembly, Pahlavi, Kohgiluyeh, Behbahan, political participation.

Introduction

The elections of the National Consultative Assembly were among the events and processes that the people of the Kohgiluyeh and Behbahan region, who lived based on a specific hierarchical structure in an tribal and local social system, encountered. The tribal structure, the landlord-peasant system, and the ordinary people's attention to the elites meant that before the land reforms, the holding of elections was influenced by three main factors: the central government, the landlords, and local notables. Accordingly, this research aims to describe and analyze the nature of people's participation in the elections from the third to the twentieth terms of the National Consultative Assembly in the Behbahan and Kohgiluyeh region, using a descriptive-analytical approach and library and archival resources. The main question is: What impact did the ethnic-tribal structure and the prevailing social and political system in the region have on the evolution of elections in this electoral district before the land reforms?

The research findings indicate that due to the unfamiliarity of many people with the nature and function of elections, this important process was carried out by landlords, local influential figures, and the intervention of the central government. The electoral behavior of the people was influenced by this lifestyle and a lack of adequate

31 Abstract

understanding of the functions of the National Assembly, under the impact of ethnic and tribal affiliations and the influence of local powers ruling in the tribal system. Therefore, according to Gabriel Almond's theory, participatory political culture was limited in the Kohgiluyeh regions and was subordinate in the Behbahan area, leading to the isolation and ineffectiveness of the people in impactful political decision-making and transformations.

Materials & Methods

The present research, like most historical researches, is qualitative in nature and has been carried out with a descriptive-analytical approach. In the description stage, an attempt has been made to collect historical data from the text of historical documents and sources and historiography in a library way. In this field, the understanding of the quality of the realization of developments and the efficiency and inefficiency of elections in the political culture of the region has been studied with regard to various political, social, cultural and economic components.

Discussion & Result

The examination of the parliamentary elections in this region before the land reforms shows that the participatory political culture in these areas was close to a limited and closed participatory culture. Since individuals had little awareness of the political system and its structure, they essentially lacked the ability to compare the changes being made in the political system. Individuals did not feel a sense of solidarity with this system and did not see themselves as part of the central ruling system, having no sense of belonging to the political system and no expectations from it

Conclusion

The people of this region, due to weakness and lack of participation in political activities, unfamiliarity with the functions of the political system and its requirements, as well as exploitation by local landlords and tribal leaders who sought to maintain the status quo, and the public's ignorance of their cultural, political, and social roles, were not well-informed about the functions of elections and viewed the electoral process with indifference, leaving this matter to their tribal and clan leaders. The study of electoral voting behavior in this constituency shows that in the area under discussion, the participatory political culture was close to the limited and closed participatory culture presented by Almond and his colleagues, and people somehow believe in a one-way

hierarchical relationship from the top of the pyramid to the bottom of the political power, and they consider themselves obliged to follow the orders of local elders and influencers, but They do not consider themselves to have a role in the government or are not aware of their rights.

Bibliography

Persian Sources

- Azkiya, Mostafa, Ghafari Gholamreza (2006), *Development Sociology with Emphasis on the Villages of Iran*, Tehran, Našr-e Kalame.[In Persian]
- Ayubi, Hojatollah (1377), Analysis of the electoral behavior of voters, *Economic Political Quarterly*, No. 136-135. . [In Persian]
- Bavar, Mahmoud (1945), *Kohgiluyeh and its nomads*, Shiraz: Navīd Shiraz. [In Persian]
- Baei-Lashaki, Maryam, Pishgahifard Zahra (2009), Analysis of Iranian Peoples Elections Behavior (Case Study Noshahr and Achelous Poll Stations in The Eighth Elections Of Parliament), *Journal of human Geography*, Volume 1, Number 3. . [In Persian]
- Badrehei, Seyed Ali, Mousavi Aref (2008), Modern rural management in search of a suitable solution for the development of rural areas, Tehran, Eštīāq-e Noor. [In Persian]
- Palmer, Monty and Larry Ashtern and Charles Gayle (2016), *a new approach to political science*; Translated by Manouchehr Shojaei, Tehran: [by order] Office of Political and International Studies of the Ministry of Foreign Affairs. [In Persian]
- Khabeiri Kabek (1999), comparing two levels of domestic and international analysis of authors, *Strategy Quarterly*, number 17. [In Persian]
- Rafi, Hossein and Majid Abbaszadeh Marzbali and Meisham Kahraman, (2018), Political culture; A conceptual and theoretical review, *Politics Quarterly*, Year 5, Number 17. . [In Persian]
- Rizwani, Ali Asghar (2003), *the relationship between the city and the village*; Tehran: Makan publishing house .. [In Persian]
- Soltani Soltanali (2013), *Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad, collection of documents and reports*. edited by Kaveh Bayat. 2 volumes. Tehran, The Center for the Great Islamic Encyclopedia. . [In Persian]
- Siahpur, keshvad (2016) The position and political status of Behbahan and Kohgiluyeh provinces from the fall of Zandiyeh to the beginning of the Nasrid era, *research journal of local histories of Iran*, fifth year, number two. . [In Persian]
- Taheri Atta (2008), *Kūč Kūč*, Tehran, Soğan.
- Alam Abdorrahman (2015), *Foundations of Political Science*, Tehran, Ney Publishing. [In Persian]
- Abdollah Abdolmutalleb (2008), A Survey of Voting Behavior Theories, *Islamic Revolution Approach Magazine*, Year 3, Number 8. . [In Persian]
- Askari Nader (2006), *Bāvī Gošehei dar Sarāy-e Homayun*, Tehran, Gutenberg. . [In Persian]
- Issawi, Charles Philip (2010), *The Economic history of Iran 1800 - 1914*, translated by Yaqub Azhand, Tehran, Gostareh. . [In Persian]

33 Abstract

- Ghafari, Heibatollah (1989), Boyer Ahmad nomadic social structures, Tehran, Ney. . [In Persian]
- Ghafari, Yaqoub (1999), social history of Kohgiloye and Boyer Ahmad, Isfahan, Golhā Publications.
- Qavam, Abdul Ali (2015), Comparative Politics, Tehran, Samt. . [In Persian]
- Kaviani, Morad, Qarabeigi Mossayeb (2017), Geography of Elections, Foundations, Concepts and Approaches, Tehran, Strategic Studies Research Institute. [In Persian]
- Majidi Karaei Noor, Mohammad (2014), The traditional memorial system of Kohgilouye and Boyer Ahmad's nomads, Tehran, Farhang-e Mānā. . [In Persian]
- Mirzaei Tabar, Meysam, Vahid Sadeghi, Mohammad Hossein Hosseini (2017) The Role of Influential Groups and Social Forces in the Islamic Consultative Assembly (Research Sample: Mamassani Constituency), Geography and Regional Development, No. 2, Volume 16. . [In Persian]
- Niyazi Mohsen et al. (2018), political participation from theory to practice, Tehran, Culture Review
- Waez (Shahrestani) Nafiseh (2009), Nomadic policy of the first Pahlavi government, Tehran, Iranian history Publishing House. . [In Persian]

english Sources

- Almond G. A (1990), the study of Political culture.in A Disciplin divided:school,and sects in political science ∆Newbuly park ∆sage.
- Almond G. A& Sidney verba (1963),The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations,USA,Sage Publications.Inc
- Banducci Susan A.and Karp Jeffrey A, (2008), Political Efficacy and Participation in Twenty-Seven Democracies: How Electoral Systems Shape Political Behaviour, British Journal of Political Science

Documents

- Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number : ۳/۱۷۰/۳/۱/۲/۱۹[In Persian]
- Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number :4/7/3/1/19/3[In Persian]
- Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number :5/31/22/1/3[In Persian]
- Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: : 6/114/22/1/2/1[In Persian]
- Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 7/200/22/1/2/2[In Persian]
- Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 9/164/22/2[In Persian]
- Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 10/38/22/2[In Persian]

Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 11/120/13/2 [In Persian]

Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 12/12/12/2[In Persian]

Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 13/95/12/2[In Persian]

Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 14/179/12/1/3[In Persian]

Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 15/62/12/1[In Persian]

Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 16/145/11/1[In Persian]

Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 18/126/18/1[In Persian]

Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 19/6/15/1[In Persian]

Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 20/115/40/1[In Persian]

Documents of the Library of the Islamic Council Library under retrieval number: 20/133/57/1[In Persian]

مسئله انتخابات مجلس شورای ملی در منطقه بهبهان و کهگیلویه پیش از اصلاحات ارضی

سجاد جمشیدیان*

سید ابوالفضل رضوی**، مرتضی تهامی***

چکیده

انتخابات مجلس شورای ملی از جمله رویدادها و جریاناتی بود که مردم منطقه کهگیلویه و بهبهان که بر پایه سلسله‌مراتبی خاص در ساختار ایلی و نوعی نظام اجتماعی محلی گذران زندگی می‌کردند با آن مواجه شدند. ساختار ایلی-عشیره‌ای، نظام ارباب‌رعیتی و توجه مردم عادی به بزرگان باعث می‌شد تا پیش از اصلاحات ارضی برگزاری انتخابات بر سه محور تأثیرگذار حکومت مرکزی، خوانین و متنفذین محلی صورت پذیرد. بر این اساس پژوهش حاضر درصدد است با رویکرد توصیفی-تحلیلی و بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای و آرشیوی ماهیت مشارکت مردم در انتخابات دوره‌های سوم تا بیستم مجلس شورای ملی در منطقه بهبهان و کهگیلویه را تبیین کند. پرسش اصلی این است که: ساخت قومی-قبیله‌ای و نظام اجتماعی و سیاسی حاکم بر منطقه، در سیر تحول انتخابات این حوزه انتخابیه پیش از اصلاحات ارضی چه تأثیری داشته است؟ دستاورد پژوهش حاکی از این است که به سبب آشنا نبودن بسیاری از مردم با ماهیت و کارکرد انتخابات، این مهم توسط خوانین، متنفذین محلی و دخالت دولت مرکزی صورت می‌گرفت و رفتار انتخاباتی مردم به واسطه این سبک زندگی و عدم شناخت کافی از کارکرد مجلس شورای ملی، تحت تأثیر وابستگی‌های قومی و قبیله‌ای و تحت نفوذ قدرت‌های محلی حاکم در نظام ایلی بود. از این رو، مطابق با نظریه گابریل آلموند، فرهنگ

* دانشجوی دکتری تاریخ ایران پس از اسلام، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)،
jamshidiyan.sajjad@gmail.com

** دانشیار گروه تاریخ، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران، abolfazlzavi@khu.ac.ir

*** استادیار گروه تاریخ، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران، motahami20@khu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۲۶، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۲



سیاسی مشارکتی در مناطق کهگیلویه محدود و در منطقه بهبهان تبعی بود و موجبات انزوا و عدم کارایی مردم منطقه در تصمیم‌گیری‌ها و دگرگونی‌های سیاسی اثرگذار می‌شد.

کلیدواژه‌ها: انتخابات، مجلس شورای ملی، پهلوی، کهگیلویه، بهبهان، مشارکت سیاسی.

۱. مقدمه

مردم ساکن بهبهان و کهگیلویه به واسطه زندگی ایلی و کوچ و پرداختن به زندگی کشاورزی و دادوستد، کمتر به مسائل روز آشنایی داشتند و به‌جز بزرگان و حاکمان منطقه که با جو سیاسی کشور تا حدودی آشنا بودند اکثریت مردم از وقوع انقلابات و جریانات سیاسی کشور بی‌خبر بودند. انتخاب حاکمان نامناسب از سوی حکام قاجاری و سیاست‌های اشتباه آنان در اختلاف‌افکنی میان ساکنان بومی این نواحی باعث شد کهگیلویه و بهبهان که دیرزمانی از ایالات مهم ایران به شمار می‌رفت در این زمان اعتبار گذشته خود را از دست دهد و از دایره قدرت به یک منطقه پیرامونی تبدیل شود. در این مناطق به واسطه وجود سلسله‌مراتب ایلی، قدرت در دست خوانین و اطرافیان آنان شامل خوانین، کدخدایان و متنفذین محلی بود و این دو قشر اگرچه جمعیت کمی را در برمی‌گرفتند اما تصمیم‌گیرنده اصلی تمامی مسائلی بودند که در ایل و مناسبات قومی به وقوع می‌پیوست.

با برقراری سلطنت مشروطه ساختار سیاسی کشور دچار دگرگونی و زمینه‌ساز ایجاد قانون در کشور گردید اما در این مناطق نظام سیاسی بدون تغییر باقی ماند و سیستم ایلی و قبیله‌ای تا اصلاحات ارضی بخصوص در مناطق کهگیلویه و بویراحمد دست نخورده باقی ماند. اگرچه برخی سازمان‌ها و نهادهای مدنی و نظامی و دولتی در منطقه بهبهان ایجاد شده بود اما این تغییرات ناکافی و تأثیرگذاری کمی داشت. در مناطق شرقی حوزه انتخابیه مردم کماکان به زندگی ایلی خود ادامه دادند و داشتن نماینده در مجلس شورای ملی برای آنان چندان اهمیتی نداشت. در شهر بهبهان به واسطه وجود نشانه‌های شهرنشینی و با تأسیس مجلس شورای ملی، بزرگان این منطقه به دلیل مناسباتی که در مرکز با بزرگان مشروطه داشتند از نمایندگی و حق وکالت اطلاع یافتند و خواهان داشتن نماینده در مجلس شدند. در این منطقه اگرچه نسبت به مناطق کهگیلویه از شناخت بیشتری نسبت به انتخابات برخوردار بودند اما به دلیل پیروی از بزرگان و متنفذان محلی، برگزاری انتخابات و تعیین نماینده را به آنان واگذار کرده بودند.

پژوهش پیش رو با رویکرد توصیفی-تحلیلی و طرح این پرسش که: ساخت قومی-قبیله‌ای و نظام اجتماعی و سیاسی حاکم بر منطقه در سیر تحول انتخابات این حوزه انتخابیه

پیش از اصلاحات ارضی چه تأثیری داشت؟ سعی در تبیین رویکرد مردم این منطقه به مسئله انتخابات دارد. در این جهت پس از بررسی چگونگی برگزاری انتخابات و سیر تحول آن در منطقه بهبهان و کهگیلویه، به بررسی ساختار اجتماعی منطقه خواهد پرداخت. در ادامه مواجهه مردم منطقه با پدیده انتخابات را تبیین می‌کند و سپس به زمینه‌های ناکارآمدی و ناکارکردی انتخابات در این حوزه می‌پردازد. این بررسی در پرتو نظریه گابریل آلموند- وربا و چگونگی کارکرد فرهنگ سیاسی در نظرگاه وی صورت می‌گیرد.

۲. پیشینه پژوهش

مسئله انتخابات و مشارکت سیاسی در منطقه کهگیلویه و بهبهان از جمله موضوعاتی است که از سوی مورخین و پژوهشگران در عرصه ملی و محلی به آن توجه نشده است. اکثر کتاب‌ها و پژوهش‌هایی که درباره این مناطق به رشته تحریر درآمده‌اند صرفاً گزارش جنگ‌های درون و برون ایلی است که در یک‌صد سال گذشته به شیوه توصیفی و نقلی به ذکر این حوادث و تفاخر به نظام ایلی نوشته شده‌اند. مقاله «نمایندگان بهبهان و کهگیلویه و بویراحمد در مجلس شورای ملی» تألیف سجاد جمشیدیان، فصلنامه علمی ترویجی اسناد بهارستان، شماره ۲ تابستان ۱۳۹۰ اولین مقاله‌ای است که به صورت تخصصی به مسئله انتخابات و معرفی نمایندگان مجلس شورای ملی در این حوزه توجه کرده است. در این مقاله به صورت اجمالی به نحوه برگزاری انتخابات در حوزه بهبهان و کهگیلویه و بویراحمد و نیز میزان آرای نمایندگان در هرکدام از حوزه‌ها پرداخته شده است. «بررسی نقش و عملکرد نمایندگان بهبهان و کهگیلویه در مجلس شورای ملی از مجلس سوم تا پایان دوره پهلوی» (۱۴۰۰)، رساله دکتری حیدر بابلی نیا، پژوهش دیگری است که به بحث نمایندگی مجلس شورای ملی در این منطقه پرداخته است. موضوع و هدف این رساله کارکرد نمایندگان این حوزه پس از انتخاب و راه‌یابی به مجلس شورای ملی است و به انتخابات و نحوه برگزاری آن و مشارکت مردم که موضوع و هدف نوشتار پیش رو است نمی‌پردازد. مقاله «بررسی انتخابات دوره هجدهم مجلس شورای ملی حوزه کهگیلویه و بهبهان» از جهانبخش ثواقب و احمد لعبت فرد از دیگر پژوهش‌هایی است که به ذکر حوادث سیاسی پس از کودتای مرداد ۱۳۳۲ و تأثیر آن بر فضای عمومی منطقه کهگیلویه و بهبهان و نحوه انتخابات مجلس هجدهم در این حوزه می‌پردازد. پژوهش حاضر از زاویه تاریخ محلی، به تبیین عوامل مؤثر و تأثیرگذار بر جریان انتخابات مجلس شورای ملی در این منطقه خواهد پرداخت و از منظر تاریخ ملی، نگرش سیاسی، رفتار انتخاباتی مردم و نحوه

مشارکت مردم در انتخابات بر اساس نظریات مهم انتخاباتی را مورد بحث و تجزیه و تحلیل قرار خواهد داد.

۳. چهارچوب نظری و تعاریف مفاهیم

۱.۳ مشارکت سیاسی و انتخابات

مشارکت سیاسی به عنوان بارزترین جلوه مشارکت رابطه تنگاتنگی با مشروعیت نظام‌های سیاسی دارد و به میزان زیادی بیانگر نوع نظام سیاسی هر جامعه‌ای است. مطالعه مشارکت سیاسی هر جامعه‌ای شناخت رفتار سیاسی مردم آن را میسر می‌سازد و مشخص می‌کند که در بسترهای اجتماعی گوناگون، میزان مشارکت سیاسی شهروندان چگونه و تحت تأثیر چه عواملی است. (نیازی و همکاران ۱۳۹۸: ۱۷-۱۶) در مشارکت سیاسی، حضور و دخالت آگاهانه، هوشیارانه، خلاق و متعهدانه افراد جامعه و اقشار مختلف شهری و روستایی در تصمیم‌گیری‌ها مورد توجه است (ازکیا و غفاری ۱۳۸۶: ۲۵) انتخابات به عنوان یکی از بنیادی‌ترین پایه‌های مردم‌سالاری دربرگیرنده یک‌رشته امور و کارهای هماهنگ و به هم پیوسته است که در یک حوزه جغرافیایی محدود و یک بازه زمانی معین اعمال می‌شود تا از رهگذر آن نماینده یا نمایندگان از سوی اکثریت شهروندان یا رأی‌دهندگان آن قلمرو جغرافیایی برگزیده شوند. (کاویانی راد ۱۳۹۶: ۸۳) مشارکت سیاسی به خصوص در قالب رفتار انتخاباتی به عنوان یکی دیگر از مباحث جامعه‌شناسی سیاسی به شمار می‌رود. از آنجاکه تحلیل رفتار انتخاباتی نیازمند شناخت زمینه‌ها است و دیدگاه‌های طرح شده در جامعه‌شناسی به شناسایی بسترها پرداخته و متغیرهای متفاوتی را در تبیین و تفسیر فعالیت نیروهای اجتماعی بیان می‌کند، می‌تواند به صورت غیرمستقیم در تصویرسازی واقعیت مشارکت سیاسی در فرایند انتخابات یاری نماید. در بررسی الگوهای رفتارهای انتخاباتی دیدگاه‌های گوناگونی وجود دارد که هرکدام متغیرهایی برای تحلیل رفتار رأی‌گیری افراد بیان می‌کند.

بسیاری از محققان علم سیاست کوشیده‌اند الگوهای نظری مختلفی به منظور فهم رفتار رأی‌دهندگان ارائه کنند. تا پیش از جنگ جهانی دوم عامل جغرافیا و زندگی در محیط خاص تنها عامل بررسی الگوهای انتخابات بود. پس از جنگ جهانی دوم استفاده از فردگرایی به عنوان یک روش در تحقیقات علوم اجتماعی متداول گشت و جامعه‌شناسی انتخابات را نیز تحت تأثیر خود قرار داد. (ایوبی ۱۳۷۷: ۱۶) اندیشمندان حوزه رفتارشناسی انتخاباتی و الگوهای مشارکتی عوامل مؤثر بر رفتار انتخاباتی را به لحاظ تحلیلی در پنج نظریه هویت حزبی،

ایدئولوژی مسلط، جامعه‌شناسی سیاسی، روانشناسی سیاسی و اقتصاد سیاسی در دو سطح خرد و کلان مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهند. در این تقسیم‌بندی در بحث الگوهای رفتار انتخاباتی از الگوی جامعه‌شناسی (Aociological Approach) به عنوان طبقه یاد می‌شود و این رویکرد به انگیزه‌های فردی کمتر می‌پردازد. الگوی روان‌شناسی اجتماعی یا هویت حزب (Psychological Approach) در آن افراد احساس نزدیکی و تعلق با احزاب می‌کنند و به آن کاندیدا و نامزدی رأی می‌دهند که حزب معرفی می‌کند. (عبدالله ۱۳۸۸: ۹۲-۸۹) در رویکرد اقتصاد سیاسی (عقلانی) (Economy Political Approach) که از آن به عنوان نظریه انتخابی یاد می‌شود بر اساس این رویکرد شهروندان زمانی در انتخابات حضور پیدا می‌کنند که منافعیشان تأمین شود. (باندوچی و کارپ ۲۰۰۷: ۲۲۰) از این منظر رأی‌دهندگان از میان برنامه‌های اعلام شده کاندیداها، آن را که تأمین‌کننده منافع آن‌ها است انتخاب می‌کنند (لاشکی و پیشگاهی فرد ۱۳۸۸: ۹۶) و دیدگاه هر شخص برای انتخاب کاندیدای انتخاباتی متفاوت نسبت به اشخاص دیگر است.

علاوه بر الگوهای مذکور نظریات و نگرش‌های دیگری نیز در رابطه با رفتارشناسی انتخاباتی وجود دارد که مهم‌ترین آن‌ها به فرهنگ سیاسی انتخاباتی می‌پردازند. فرهنگ سیاسی را در یک عبارت کلی می‌توان به عنوان بخشی از فرهنگ اجتماعی، مجموعه‌ای از رویکردها، باورها و احساسات اعضای یک جامعه نسبت به نظام سیاسی، نخبگان سیاسی و قدرت سیاسی تعریف کرد (Almond & Verba 1963, 12). می‌توان گفت مجموعه‌ای از باورها، ارزش‌ها، ایستارها، نگرش‌ها و آگاهی‌هایی که نزد شهروندان درونی می‌شود و جهت‌گیری و ارزیابی آن‌ها را از نظام سیاسی تعیین می‌کند، فرهنگ سیاسی گفته می‌شود (Almond & Verba 1963, 12). شناخته‌شده‌ترین صاحب‌نظر در زمینه فرهنگ سیاسی و تحلیل‌های مربوط به آن، گابریل آلموند است. پژوهش‌های آلموند و همکارانش سیدنی وربا (Verba Sidney) و بینگام پاول (pavel Byngam) با تأکید بر مفهوم اجتماعی شدن از بهترین پژوهش‌ها در عرصه تحلیل‌های مربوط به فرهنگ سیاسی است. آلموند، فرهنگ سیاسی را الگوی ایستارها و سمت‌گیری‌های فردی نسبت به سیاست در میان اعضای یک نظام تعریف می‌کند و سه گونه اصلی از فرهنگ سیاسی را پیشنهاد می‌کند: (Almond & Verba 1990, 138)

الف) **فرهنگ سیاسی محدود:** (Parochial) که در ساخت‌های بدون دولت تکوین می‌یابد. فرد نه به‌طور مستقیم از عملیات و یا خط‌مشی سیاسی «نظام سیاسی ملی» آگاه است و نه خود را به‌عنوان عضوی از یک ملت می‌شناسد. (پالمر ۱۳۹۵: ۱۰۲) به عقیده آلموند و وربا در

فرهنگ سیاسی محدود، فرد توانایی مقایسه تغییراتی که نظام سیاسی آغاز کرده است را ندارد. افراد دارای فرهنگ سیاسی محدود یا دستخوش انجماد فکری، از نظام سیاسی هیچ انتظاری ندارند. (Almond: ۱۹۹۰: ۱۸۹) در این نوع فرهنگ سیاسی مردم هرگز خود را در شکل‌گیری تصمیم‌ها یا دگرگونی‌های سیاسی اثرگذار نمی‌دانند. این افراد نوعی از وابستگی را به نظام احساس می‌کنند و در اصل به نوعی رابطه هر دو طرفه صورت خطی یک طرفه از رأس هرم که قدرت سیاسی است و جامعه؛ یعنی افراد انسانی اعتقاد دارند که خود را به پیروی از دستورهای حکومت ملزم می‌دانند، ولی برای خود در حکومت نقشی قائل نیستند یا از حقوق خود آگاهی ندارند. (خبیری ۱۳۷۸: ۸۵)

ب) **فرهنگ سیاسی تبعی:** (Subjective) در این نوع فرهنگ، شهروندان از نقش‌های گوناگون حکومت آگاه‌اند اما از آنجاکه برای خود به عنوان شریکی فعال در سپهر سیاست نقشی قائل نیستند از مکانیزم‌های ورودی سیستم، تصویری در ذهن نداشته و خود را عاجزتر از آن می‌دانند که روی این مکانیسم‌ها تأثیری بگذارند. در این فرهنگ‌ها افراد، نقش مطیعانه و منفعلانه دارند و مردم به ظاهر، سیاست را پی‌گیری می‌کنند، ولی از نظر ذهنی و روانی در خود احساس تعهد و تکلیفی ندارند. (Almond & Verba 1963, 18): در این نوع فرهنگ، نخبگان سیاسی پاسخ‌گوی مردم هستند و مردم معمولاً قدرت را درون آنان متجلی می‌یابند. ساختار انتخاباتی در این فرهنگ هست، ولی عمل انتخاب، ناآگاهانه است (خبیری ۱۳۷۸: ۸۴) بنابراین، افراد نقش فرمان‌بردار و منفعلانه دارند.

ج) **فرهنگ سیاسی مشارکتی:** (Participation) مشارکت‌کنندگان سیاسی افرادی هستند که از ساختار و روند نظام سیاسی و خواست‌ها و نظام سیاسی آگاهی دارند و در کار تصمیم‌گیری دخالت می‌کنند. مشارکت‌کنندگان سیاسی ایستارهای خاصی نسبت به ساختارهای سیاسی مانند احزاب و گروه‌های ذی‌نفوذ و نقش‌های آن‌ها در این ساختارها دارند. (عالم ۱۳۹۴: ۱۱۵) در این نوع فرهنگ، مردم به‌طور نسبی در نهادها (طرح درخواست‌ها) و نیز داده‌ها (راهبردها، قوانین و طبقه‌بندی اولویت‌ها) نقش دارند و درباره رفتار نخبگان سیاسی حساس‌اند. در کشورهای برخوردار از این فرهنگ سیاسی، شهروندان از نظر روانی، معتقدند می‌توانند به نظام سیاسی کمک کنند (قوام ۱۳۹۴: ۷۳) و بر تصمیم‌های سیاسی اثر بگذارند.

به باور آلموند و وربا، این سه نوع فرهنگ سیاسی، صرفاً الگوهای نظری هستند و در دنیای واقعی به‌صورت ناب وجود ندارند. (رفیع و دیگران ۱۳۹۷: ۳۲) انتخابات در جوامع مختلف بر اساس شیوه‌های فنی گوناگون و متناسب با فرهنگ سیاسی آن جامعه انجام می‌شود.

ساختارهای سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی حاکم و الگوی فضایی توزیع قدرت و رویدادهای جوامع، نقش مؤثری در ترسیم نقشه رفتار انتخاباتی و تصمیم رأی‌دهندگان دارد. از آنجایی که تحلیل رفتار انتخاباتی نیازمند شناخت زمینه‌ها است و دیدگاه‌های طرح شده در جامعه‌شناسی به شناسایی بسترها پرداخته و متغیرهای متفاوتی را در تبیین و تفسیر فعالیت نیروهای اجتماعی بیان کرده‌اند، می‌توانند به صورت غیرمستقیم در تصویرسازی واقعیت مشارکت سیاسی در فرایند انتخابات مؤثر باشد.

۴. ساختار اجتماعی در مناطق کهگیلویه و بویراحمد و بهبهان

جامعه ایران بیش از آنکه شهری باشد روستایی و ایلی بوده است و حتی در عصر قاجار تنها حدود ۱۲ درصد از کل جمعیت ایران در شهرها بسر می‌بردند. (عیسوی ۱۳۶۹: ۵۰) در اواخر دوره قاجار و ابتدای دوره مشروطه، دولت در امور روستاها و اداره آن‌ها چندان دخالتی نداشت و مالکان عهده‌دار اداره روستاها بودند. (بدره‌ای ۱۳۸۸: ۲۶) مردم ساکن مناطق شرقی یعنی کهگیلویه و بویراحمد به چند ایل و طایفه تقسیم می‌شد که هرکدام از این طوایف در سرزمین‌های خود به کوچ مبادرت می‌کردند. در این منطقه تا اوایل قرن اخیر شمسی، سازمان ایلی منسجمی وجود نداشت (غفاری ۱۳۶۸: ۷۹) و عشایر این ناحیه بیشتر به صورت طوایف و بعضاً نیروهای مستقل زندگی می‌کردند. سازمان اجتماعی و سستی و قدیمی مردم این منطقه و مقررات حاکم بر آن بر پایه یک نظام دودمانی و سلسله‌مراتبی بود (واعظ شهرستانی ۱۳۸۸: ۱۳۹) که از زندگی کوچ‌نشینی در قرون گذشته شروع و به زندگی منسجم ایلی در قرن حاضر تبدیل شده بود و سپس پس از اصلاحات ارضی به یکجانشینی حداکثری مبدل شد. این سرزمین در سال‌های گذشته از نظر تقسیمات کشوری به صورت مستقل و زمانی قسمتی از آن جزء فارس و قسمت دیگر آن جز خوزستان بوده است اما سرانجام و پس از شورش ایل بویراحمد در سال ۱۳۴۱ و ۱۳۴۲ از فارس و خوزستان مجزا و منطقه مستقلی به نام فرمانداری کل و سپس استان کهگیلویه و بویراحمد را تشکیل داد و منطقه بهبهان نیز به استان خوزستان واگذار شد.^۱

در این منطقه با شکل‌گیری حکمرانی خوانین نوعی نظام طبقاتی شکل گرفت که روابط ساکنان با یکدیگر را به صورت عمودی تعریف می‌کرد. به همین دلیل نوع نگاه ساکنان به یکدیگر در درون یک قلمرو یا طایفه مبتنی بر طبقه اجتماعی اشخاص و خانواده‌ها تعریف می‌شد. ایل در این مناطق هرمی را تشکیل می‌داد که خان و بستگانش، سران طایفه و

ریش سفیدان در رأس هرم و دامداران، کشاورزان و توده مردم و رعایا که جمعیت اصلی ایل را تشکیل می‌دادند و تعدادی خوش‌نشین و کاسب‌کار و غیره که در مجموعه ایل پراکنده بودند و هر یک جای خاص خود را در کف هرم دارا بودند. (طاهری ۱۳۸۸: ۱۴۹-۱۴۸) در این نظام ساختار اجتماعی به‌گونه‌ای نهادینه شده بود که امکان تحرک و پویایی فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی به‌سختی امکان‌پذیر بود. از سوی دیگر خفقان دوره خوانین مانع از ابراز وجود اشخاص صاحب‌درایت و عقلانیت سیاسی می‌شد و همگان ناگزیر از فرمان‌برداری از خوانین بودند. (میرزایی تبار و دیگران ۱۳۹۶: ۳۵). تسلط خوانین بر جوامع روستایی و ایلاتی و استثمار شدید آنان در قرون مختلف باعث شده بود که این جوامع دچار چنان ضعف و انحطاطی شوند که تقریباً خود را در ارکان اقتصادی و سیاسی مؤثر نمی‌دیدند و این تصور به وجود آمده بود که ده بی‌مالک تن بی‌سر است و همیشه نیاز به شخص خان در منطقه احساس می‌شد.

در سمت غربی حوزه انتخابیه، شهرستان بهبهان با مناطق و روستاهای تابعه خود اگرچه از جمعیت کمتری نسبت به منطقه شرقی برخوردار بود اما به‌واسطه وجود شهر بهبهان که از دوره‌های گذشته شهریت خود را حفظ کرده بود نسبت به منطقه کهگیلویه وضعیت اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بهتری داشت. زندگی در بهبهان حول دشمنی‌های دو سمت شهر و نزاع‌های بی‌شماری خلاصه می‌شد که از دوره‌های گذشته برای این شهر به ارث رسیده بود. در یک سمت شهر مردم بیشتر صنعتگر و بازاری بودند و در سمت دیگر شهر مردم به زندگی کشاورزی و دامداری امرارمعاش می‌کردند. اکثر مردم عادی شهر در این زمان از نعمت سواد بی‌بهره بودند و سواد و علم‌آموزی در بین برخی از اقشار متمول خلاصه می‌شد. در شهر بهبهان نیز مانند شهرستان کهگیلویه سلسله‌مراتب ایلی برقرار بود و مردم این مناطق در بسیاری از مسائل به‌خصوص انتخابات اگرچه از اطلاعات بیشتری نسبت به آن برخوردار بودند اما از بزرگان شهر تبعیت می‌کردند و در تصمیم‌گیری‌های کلان به سلسله‌مراتب هرم قدرت وفادار بودند. باور که در سال ۱۳۲۴ مسئول مناطق نفت‌خیز این مناطق بوده است و در میان مردم بهبهان زندگی کرده بود در مورد عادات رفتاری و شیوه زندگی مردم بهبهان می‌نویسد «عادات و رفتار توده این شهر از هر حیث با رفتار و عادات عمومی ایلات نزدیک است و شباهت تام و تمامی دارد». (باور ۱۳۲۴: ۴۱). سیاهپور نیز معتقد است که ولایت مذکور بافت ایلی و عشیره‌ای داشت. (سیاهپور ۱۳۹۶: ۱۲۳) تقسیم‌بندی این منطقه به دو دسته قنوتی و بهبهانی باعث خصومت‌ها و عداوت‌های بی‌شماری شده بود که از سال‌های دور به نسل کنونی به ارث

رسیده بود و این دو دستگی به ایلات هم‌جوار کهگیلویه نیز سرایت کرده و آنان نیز گاهی طرف قنواتی‌ها و گاهی هم هوادار بهبهانی‌ها می‌شدند. تقسیم‌بندی قدرت در این شهر نیز حول این دو کانون قدرت خلاصه می‌شد. در قسمت بهبهانی‌ها خاندان طباطبایی از سالیان بسیار دور قدرت را در این قسمت و در کل شهر بهبهان در دست داشتند و از این خانواده آقای میرزا سلطان محمدخان منصوری (سردار امجد) مقام شامخی را در بهبهان و کهگیلویه دارا بود و در رأس سلسله‌ی طباطبایی قرار داشت. در این زمان ملاک درجه اول شهرستان بهبهان خانواده حاج سید آقا موسوی معین‌التجار پدرزن سردار امجد بود (باور ۱۳۲۴: ۴۱) و در بسیاری از انتخابات برگزار شده در این حوزه نقش اصلی در تعیین نماینده این شهر را بر عهده داشتند. در قسمت قنوات که قرابت بیشتری با نواحی کهگیلویه داشتند خانواده بهادرالسلطان قنواتی ریاست این قسمت و قوم قنواتی را بر عهده داشت و در بسیاری از انتخابات برگزار شده نیز به‌عنوان کاندیدا و عضو انجمن مرکزی حضور داشت.

تا پیش از اصلاحات ارضی ارتباط روستاییان و مناطق عشایری با دنیای خارج محدود بود و جماعت روستایی ایران به‌واسطه آن‌که در منطقه خود محصور بودند فقط به زندگی در منطقه خود می‌اندیشیدند و با محیط اطراف خود ارتباط بسیار کمی داشتند و از شرایط سایر روستاها و مناطق دیگر ایران اطلاع خاصی نداشتند. از سوی دیگر چون وضعیتی غیر از وضعیت موجود برای خود متصور نبودند تلاشی برای تغییر این وضعیت انجام نمی‌دادند و از ارتباط با سایر روستاها و مناطق شهری پیرامون خود نیز سرباز می‌زدند در نتیجه آگاهی آنان از شرایط اجتماعی و سیاسی کشور بسیار کم و ناچیز بود و در کل اکثریت روستاییان ایران با فقر شدید دست به‌گریبان بودند. (رضوانی ۱۳۸۲: ۱۴۵)

در این مناطق تا پیش از اصلاحات ارضی ارتباط و مراودات میان بهبهانی‌ها و بویراحمدی‌ها به‌واسطه بعد مسافت کمتر صورت می‌گرفت و مناطق عشایری بویراحمد با اردکان فارس (سپیدان امروزی)، کازرون و شهرضا مراودات تجاری داشتند و کمتر با بهبهان ارتباط برقرار می‌کردند. ارتباط با مناطق بهبهان در نواحی کهگیلویه و طیبی و بهمئی خلاصه می‌شد و به جهت نزدیکی با شهر بهبهان مردم این مناطق بیشتر با هم مراودات اقتصادی و فرهنگی و سیاسی داشتند.

۵. انتخابات مجلس شورای ملی در حوزه بهبهان و کهگیلویه

انتخابات مجلس شورای ملی در این مناطق در دوره‌های اول و دوم مجلس شورای ملی به‌عنوان حوزه مجزا برگزار نشد و در این دو دوره در حوزه انتخابیه فارس در انتخابات شرکت می‌کردند. داشتن نماینده برای منطقه کهگیلویه و بهبهان از دوره سوم مجلس شورای ملی و تغییرات نظام‌نامه انتخابات و اعطای حق رأی به ایلات و عشایر آغاز شد.

از این دوره به بعد به‌جز دوره هشتم که در این حوزه انتخاباتی برگزار نشد و دوره هفدهم که به علت درگیری‌های انتخاباتی انتخابات آن ناتمام ماند در سایر دوره‌ها، انتخابات مجلس شورای ملی در این حوزه برگزار شد و این منطقه دارای نماینده در مجلس شورای ملی بود.

جدول آرای نمایندگان در دوره‌های مختلف انتخابات مجلس شورای ملی

دوره	نام نماینده	تعداد آرا	کل آرا
سوم	سید امان‌الله بهبهانی	۱۶۴	۲۴۵ (اسناد مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره ۳/۱۷۰/۳/۱/۲/۱۹)
چهارم	سردار اقبال بختیاری	۱۷۲۲	۲۶۵۹ (همان 4/7/3/1/19/3)
پنجم	حسن خان مشارالملک	۲۶۱	۶۵۴۷ (همان ۳/۱/۲۲/۳/۱/۵)
ششم	حبیب‌الله نوبخت	۶۰۵۳	۸۶۶۵ (همان 6/114/22/1/2/1)
هفتم	حبیب‌الله نوبخت	۶۳۴۰	۷۸۸۰ (همان 7/200/22/1/2/2)
هشتم	انتخابات در این حوزه برگزار نشد		
نهم	سلطان‌علی سلطانی	۱۰۶۴۴	۱۱۳۸۲ (همان 9/164/22/2)
دهم	سلطان‌علی سلطانی	۱۰۵۲۷	۱۱۶۴۴ (همان 10/38/22/2)
یازدهم	سلطان‌علی سلطانی	۱۰۹۸۴	۱۱۷۳۶ (همان 11/120/13/2)
دوازدهم	سلطان‌علی سلطانی	۱۰۴۵۵	۱۱۷۷۲ (همان 12/12/12/2)
سیزدهم	سلطان‌علی سلطانی	۱۰۶۷۵	۱۲۱۱۲ (همان ۱۳/۲/۱۲/۵/۹)
چهاردهم	سلطان‌علی سلطانی	۱۱۴۱۱	۱۲۵۳۰ (همان 14/179/12/1/3)
پانزدهم	سلطان‌علی سلطانی	۱۱۹۶۶	۱۳۰۸۶ (همان 15/62/12/1)
شانزدهم	سلطان‌علی سلطانی	۸۹۳۳	۱۳۲۴۹ (همان 16/145/11/1)
هفدهم	انتخابات در این دوره برگزار نشد.		
هجدهم	سلطان‌علی سلطانی	۱۳۷۳۲	۱۵۲۴۵ (همان 18/126/18/1)
نوزدهم	سلطان محمد سلطانی	۱۱۱۱۸	۱۴۰۰۷ (همان 19/6/15/1)

دوره	نام نماینده	تعداد آرا	کل آرا
بیستم بهبهان کهگیلویه	سلطان‌علی سلطانی	۸۵۶۷	۱۰۴۱۷ (همان 20/115/40/1)
	حسین هاشمی حائری	۹۷۲۵	۱۰۰۰۰ (همان 20/133/57/1)

۶. ماهیت، کارکرد و ناکارآمدی انتخابات در بهبهان و کهگیلویه

۱.۶ انتخابات در منطقه کهگیلویه

انتخابات مجلس در مناطق عشایری کهگیلویه و بویراحمد در شرایطی انجام می‌شد که مردم این منطقه از کارکرد مجلس شورای ملی و نمایندگی مجلس بی‌اطلاع بودند. همچنین شیوه زندگی آنان در نظام ایلیاتی باعث شده بود که نسبت به این نهاد مهم و انتخابات آن واکنش خاصی نشان ندهد و در بسیاری از زمان‌ها حتی از برگزاری آن با خبر نباشد. به نوشته مجیدی کرایبی

مردم عشایر و ایلات طبق نظام سنتی ایران تحت حاکمیت مستبدانه خان‌های ایلات بودند و بدون توجه و آگاهی به جریان سیاسی مملکتی در بی‌خبری و بی‌دانشی به سر می‌بردند و نمی‌دانستند که انتخاب نماینده مجلس برای چه و انتخابات مجلس و تشکیل مجلس برای چیست. (مجیدی کرایبی^۲ ۱۳۹۳: ۲۱۰)

در مناطق عشایری کهگیلویه و بویراحمد وضعیت رأی‌گیری به این صورت بود که

پس از تشکیل انجمن نظارت مرکزی بر انتخابات در بهبهان و اعلام روزهای رأی‌گیری چند صندوق که می‌بایست آرا مخفی مردم در آن ریخته شود تهیه و... به مناطق خان‌نشین ایلات که محل تشکیل انجمن نظارت فرعی بر انتخابات می‌بود اعزام می‌شد. این افراد به مراکز خان‌نشین کهگیلویه و بویراحمد به‌خصوص قلعه لنده، قلعه پلی ضرغام آباد، قلعه تلگرد چرام، قلعه ممبی بهمئی، تلخسرو و دروهان بویراحمد علیا می‌آمدند و تعرفه‌های انتخابات را می‌دادند و هدایای هم از طرف نماینده احتمالی که مسلماً انتخاب می‌گردید به خان محل و خدمه داده می‌شد و انجمن نظارت بر انتخابات بدون حضور مردم و اطلاع آنان تشکیل می‌شد. با توجه به اینکه خان‌ها صاحب‌اختیار ایلات بودند و از طرفی مردم عشایر چندان استفاده از سه جلد و شناسنامه‌های خود را نمی‌دانستند غالباً شناسنامه‌ها در چنین مواردی یا در خانه خان امانت بود و یا به وسیله مأمورین آنها جمع‌آوری می‌شد به همین علت رأی‌گیری و ثبت شناسنامه‌های افراد ایلات چه زنده و چه مرده ایجاد اشکال در انتخابات نمی‌کرد. منشی خان اسامی را در دفتر ضبط و معمولاً نوکر دیگری پای ورقه

را انگشت می‌زد و کار رأی‌گیری و انتخاب وکیل با لاک و مهر کردن صندوق‌ها پایان می‌یافت. (مجیدی کرایبی ۱۳۹۳: ۲۱۱)

از ابتدای برگزاری انتخابات در این مناطق یعنی از دوره سوم تا دوره بیستم مجلس شورای ملی که هم‌زمان با اصلاحات ارضی بود شیوه برگزاری انتخابات در این مناطق ثابت و به شکل گفته شده انجام می‌شد.

بررسی صورت مجالس به‌جا مانده از برگزاری انتخابات در مراکز آرشیوی نشان می‌دهد در تمامی این انتخابات‌ها، مردم ایلات و مناطق مختلف که از نعمت سواد بی‌بهره و از برگزاری انتخابات نیز بی‌اطلاع بودند در امر برگزاری انتخابات دخالتی نداشتند. در انتخابات این مناطق مشارکت بالا و گسترده نبود و نهادمندی مدنی و سیاسی نیز بسیار پایین بود. هنگامی که صندوق‌های آرا از سوی انجمن نظارت مرکزی در بهبهان به انجمن‌های نظارت فرعی که در خانه خوانین و یا متنفذین محلی در مناطق کهگیلویه و بویراحمد بود وارد می‌شد مالکان، متنفذین محلی و خوانین دستور جمع‌آوری شناسنامه‌ها را صادر می‌کردند. با جمع‌آوری شناسنامه‌ها، خوانین و کدخدایان نام نماینده مورد خواست دولت مرکزی را جویا می‌شد و تمامی اوراق انتخاباتی را به نام ایشان پر می‌کرد و به نماینده انجمن نظارت مرکزی تحویل می‌داد. در تمامی ادوار برگزاری انتخابات مجلس شورای ملی نماینده برگزیده این حوزه در حقیقت نماینده دولت و منتسب دربار بودند و خوانین نیز به تبعیت از حکومت مرکزی و نیز کم‌اهمیتی موضوع نمایندگی مجلس برای آنان سعی می‌کردند نماینده مورد خواست حکومت مرکزی را انتخاب کنند تا در آینده مشکلی برای خود در رأس هرم ایلی ایجاد نمایند.

از سوی دیگر بررسی اسناد و صورت مجالس انتخابات نشان می‌دهد نه تنها برگزاری انتخابات برای مردم کهگیلویه و بویراحمد فاقد اهمیت بود بلکه حتی بزرگان، متنفذان محلی و خوانین این مناطق از کاندیدا شدن در انتخابات نیز صرف‌نظر می‌کردند. از آنجایی که مردم این مناطق درگیر نزاع‌های محلی میان خود و نواحی اطراف بودند ترجیح می‌دادند وارد انتخابات و مسائل مربوط به آن نشوند تا بدون دخالت دولت مرکزی مسائل داخلی خود را حل و فصل نمایند. در انتخابات برگزار شده از دوره سوم تا بیستم در این حوزه از مناطق شرقی تنها چند نفر به‌عنوان کاندیدا در انتخابات ثبت‌نام کردند که اگرچه برخی از آنان بزرگان و خوانین این منطقه بودند در تمامی این انتخابات‌ها آرای ایشان کمتر از اعضای خانواده وی بود.

تا دوره هفتم هیچ‌یک از ساکنین کهگیلویه و بویراحمد در انتخابات برگزار شده به‌عنوان کاندیدا شرکت نداشتند و در دوره هفتم مظفرخان آریانی، خان منطقه بویراحمد گرمسیری تنها

مسئله انتخابات مجلس شورای ملی در منطقه ... (سجاد جمشیدیان و دیگران) ۴۷

۴ رأی به خود اختصاص داد. (اسناد مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره 7/200/22/1/2/2) در دوره نهم علاوه بر مظفرخان، سرتیپ خان بویراحمدی از خوانین بزرگ بویراحمد سردسیری که در تهران تحت الحفظ به سر می برد به عنوان کاندیدا شرکت کردند و سرتیپ خان ۴۰ رأی و مظفرخان آریانی ۶ رأی و قائد نصیر تامرادی کدخدای ایل تامرادی نیز ۱۲ رأی کسب نمودند. (همان ۹/164/22/2۹) در دوره دهم انتخابات مجلس شورای ملی مظفرخان آریانی تنها ۹ رأی کسب نمود. (همان 10/38/22/2) در دوره سیزدهم مظفرخان آریانی به همراه ملک منصور خان باشتی که از بزرگان ناحیه باشت بود و پس از خروج رضاشاه از کشور به عنوان خان این منطقه انتخاب شد هرکدام ۹ و ۱۰ رأی کسب کردند. (همان 13/95/12/2)

پس از خروج رضاشاه از کشور و ورود خوانین بویراحمدی و کهگیلویه ای به مناطق تحت فرمان خود این نواحی دستخوش جنگ های جاننشینی و تصرف نواحی همدیگر شد. ورود آنان در همان ابتدای امر مصادف با تشکیل و ایجاد نیروهای عشایری و زنده و احیا شدن سلسله مراتب و اتحادیه های قبیله ای شد. با تشکیل اتحادیه های قومی در منطقه کم کم همان سرکشی های گذشته، آشوب ها، غارت ها و بی نظمی هایی که با استقرار دولت مرکزی در این مناطق از میان رفته بودند احیا شدند و ظرف مدت کوتاهی اغتشاشات بسیاری در این مناطق به وقوع پیوست. در فاصله سال های ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۷ بیش از سی مورد جنگ درون و برون ایلی گزارش شده است. (غفاری ۱۳۷۸: ۴۲۲)^۳

با فرمان برگزاری دوره چهاردهم مجلس شورای ملی باز مظفرخان آریانی به عنوان کاندیدا در انتخابات شرکت کرد و ۱۵ رأی به خود اختصاص داد. (همان 14/179/12/1/3) در دوره پانزدهم و شانزدهم در این منطقه کسی به عنوان کاندیدا شرکت نکرد و در دوره هجدهم که پس از کودتا برگزار شد محمد آریایی و ضرغام آریایی از خوانین بویراحمد گرمسیر و محمدحسین خان ضرغامی در انتخابات شرکت کردند و به ترتیب ۸۸ و ۱۱ رأی به خود اختصاص دادند. (همان 18/126/18/1) در دوره نوزدهم انتخابات، ملک منصور باشتی به عنوان کاندیدا شرکت کرد و اگرچه ایشان به عنوان خان منطقه باشت و بابویی بودند تنها ۱۴ رأی به خود اختصاص دادند. (همان 19/6/15/1) در دوره بیستم که مناطق کهگیلویه و بویراحمدی از بهبهان منتزع و دارای نماینده اختصاصی شد ملک منصور خان باشتی از سوی مردم منطقه کهگیلویه و بویراحمد به عنوان کاندیدا ثبت نام کرد اما به دلیل ممانعت ساواک عذر ایشان از انتخابات خواسته شد (عسکری ۱۳۸۵: ۲۶۴) و حسین هاشمی حائری غیربومی با ۹۷۲۵ رأی

از مجموع ۱۰۰۰۰ رأی به مجلس شورای ملی راه یافت. (اسناد مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره 20/133/57/1)

بررسی انتخابات این حوزه نشان از این موضوع دارد که بیش از ۸۰ درصد آرای انتخابات در منطقه کهگیلویه و بویراحمد جمع‌آوری می‌شد اما تا دوره بیستم تمامی کاندیداهای شرکت کننده از منطقه کهگیلویه و بویراحمد تنها ۱۴۶ رأی را به خود اختصاص دادند. نتایج انتخابات در مناطق شرقی حوزه انتخابیه بهبهان و کهگیلویه نشان می‌دهد که مقوله انتخابات برای مردم این نواحی فاقد اهمیت بود و حتی خوانین و متنفذان محلی نیز علاقه‌ای به شرکت در انتخابات نداشتند و از کاندیدا شدن در انتخابات پرهیز می‌کردند و ترجیح می‌دادند با نماینده اعلامی و مدنظر دولت مرکزی و نیز انجمن نظارت مرکزی در بهبهان همراهی نشان دهند تا از این طریق بتوانند از دولت مرکزی و نماینده انتخابی امتیازی کسب نمایند و نیز توجه دولت مرکزی را به منطقه خود جلب نمایند تا بتوانند عملیات خود را در منطقه پیش ببرند. در این انتخابات‌ها حتی خوانین بویراحمدی و کهگیلویه‌ای که برای انتخابات نام‌نویسی می‌کردند اهمیتی در جمع‌آوری آرا به نام خود نداشتند و تمام آرا را به نام کاندیدا معرفی شده از سوی دولت مرکزی و انجمن نظارت مرکزی واریز می‌کردند.

۲.۶ انتخابات در منطقه بهبهان

وضعیت انتخابات در شهر بهبهان و مناطق تابعه به این شکل بود که پس از تشکیل انجمن نظارت مرکزی در شهر بهبهان که اعضای آن در اکثر انتخابات‌ها ثابت و تنها در برخی از انتخابات‌ها یکی دو نفر جابه‌جا می‌شدند پس از تعیین روسا و اعضای مرکزی، انجمن اقدام به اعزام افراد به نواحی اطراف یا همان انجمن‌های فرعی می‌کردند. ظاهر تمامی انتخابات‌ها صحیح بود و انجمن در تاریخ مقرر تشکیل می‌شد، تعرفه‌ها تقسیم و به ایلات و نواحی اطراف ارسال می‌شد و در زمان قانونی انتخابات را برگزار می‌کرد و در انتها نیز اعتبارنامه نماینده را صادر می‌کردند و به کار خود پایان می‌دادند.

در دوره چهارم که منطقه بهبهان و کهگیلویه تحت قیمومت بختیاری‌ها و امیر مفخم حاکم نظامی شهر و مرتضی قلی بختیاری نماینده فرمانفرمای مملکت فارس و مأمور انتخابات امیر ابراهیم بود در شهر بهبهان ۳۲۲ رأی به صندوق‌ها ریخته شده بود که ۲ رأی آن باطله و مابقی متعلق به سردار اقبال بختیاری بود. رقبای سردار اقبال نیز امیر مجاهد بختیاری و سردار اشجع بختیاری بودند. (همان 4/7/3/1/19/3) در دوره پنجم مجلس شورای ملی به دلیل آنکه

محمدصادق طباطبایی و احیاءالسلطنه بهرامی نیز به عنوان نفر دوم از پذیرش نمایندگی نیز سرباز زدند سرانجام محمدحسن مشارالملک تنها با ۲۶۱ رأی به مجلس شورای ملی راه یافت (همان 5/31/22/1/3). هیچ کدام از افراد ذکر شده نه بهبهانی بودند و نه مردم از آنان شناختی داشتند و تنها به دلیل ارتباط با دربار و نزدیکی به شخص رضاخان به عنوان نماینده این حوزه انتخاب شده بودند و هیچ کدام از بهبهانی‌های ثبت نام کرده در این انتخابات ۲۶۱ رأی را به دست نیاورده بود.

پس از به قدرت رسیدن رضاشاه انتخابات به امر فرمایشی تبدیل شد و مجلس آکنده از طرفداران و نزدیکان ایشان گردید. در انتخابات برگزار شده در این منطقه در دوره ششم و هفتم نوبخت که از نزدیکان دربار پهلوی و فرد غیر ساکن در منطقه کهگیلویه و بهبهان بود دو دوره متوالی بدون هیچ شناختی از این منطقه به عنوان نماینده انتخاب و به مجلس راه یافت. در دوره ششم در شهر بهبهان و قرا اطراف کلاً ۶۲۹ رأی اخذ شد و نوبخت ۵۶۷ رأی کسب کرد (همان 6/114/22/1/2/1) و در دوره هفتم نیز ۷۸۰ تعرفه در بهبهان توزیع شد که نوبخت ۷۴۲ رأی به خود اختصاص داد (همان 7/200/22/1/2/2) و رقبای او که در هر دو دوره سید اسدالله موسوی، سردار امجد بهبهانی و معین الاسلام بهبهانی از بزرگان شهر بهبهان بودند آرای باقی مانده را به خود اختصاص دادند.

دوره نهم انتخابات با توجه به حوادث تنگ تامرادی^۴ با وقفه‌ای دو ساله مواجه شد و با آغاز مقدمات انتخابات دوره نهم از سوی دربار و شهربانی وظایف محوله و ترتیب برگزاری انتخابات به حاکم نظامی شهر بهبهان و شهر تازه تأسیس بویراحمد تلخسروی ابلاغ شد. پس از دریافت تلگراف وزارت داخله، سرهنگ جهانبانی که به عنوان حاکم نظامی این مناطق انتخاب شده بود در آبان ماه ۱۳۱۱ چند ماه قبل از برگزاری انتخابات و حتی تشکیل انجمن نظارت برای برگزاری انتخابات به دولت مرکزی انتخاب شدن سلطان علی سلطانی را گوش زد می‌کند.

وزارت داخله - استخراج تلگراف رمز سرهنگ جهانبانی از کازرون مورخه ۱۱/۸/۱۳۱۱ [۱۳]

وزارت جلیله داخله - نمره ۱۳۴۴ - [به تاریخ] ۷/۲۵ [۱۳۱۱] البته منتظر دستورالعمل خواهم بود. ضمناً متمنی است راجع به انتخابات بهبهان به طوری که حضوراً مذاکره شده و به حضرت اشرف و وزارت دربار پهلوی هم عرض شده است، از نقطه نظر مصالح محلی با انتخاب آقای سلطانی موافقت فرمایید. پس از دریافت تلگراف جهانبانی، وزارت داخله نیز در حاشیه همین تلگراف می‌نویسد: [حاشیه] نمره ۱۱۹۸ در این باب با وزارت جلیله دربار

مذاکره و جلب توجه شد که هر وقت دستور شروع به انتخابات بهبهان داده شود، نسبت به سلطانی مساعدت فرمایند. [امضا]

اسناد کتابخانه ملی [ش، پ ۶۱۷ ف ۵ ب الف ۱] [ش، ت ۲۹۳۰۰۵۸۲۴]

پس از ردوبدل شدن چندباره تلگراف میان حاکم نظامی فارس و حاکم نظامی بهبهان و کهگیلویه و مرکز سرانجام سلطانعلی سلطانی به عنوان نماینده انتصابی از سوی دربار پهلوی به انجمن مرکزی شهر ابلاغ می شود و تا پایان دوران پهلوی اول ایشان بلامنازع به عنوان نماینده بهبهان و کهگیلویه از سوی بزرگان و متنفذین محلی انتخاب و به مجلس شورای ملی روانه می شد. در هیچ یک از انتخابات برگزار شده از دوره نهم تا سیزدهم حتی یک شکایت از نحوه برگزاری انتخابات در کمیسیون شکایات مجلس شورای ملی موجود نیست و ایشان با آرای نزدیک به ۹۰ درصد به مجلس شورای ملی راه می یافت.

در دوره نهم سلطانی از ۱۳۹۰ رأی توزیع شده در بهبهان ۱۳۷۵ رأی را به خود اختصاص داد و رقبای ایشان رئیس التجار موسوی، بهادرالسلطان بهادر قنوتی و سردار امجد منصوری ۶ رأی به خود اختصاص دادند. (همان 9/164/22/2) در دوره دهم سلطانی از مجموع ۱۷۰۶ تعرفه صادر شده در بهبهان ۱۶۴۵ رأی را به خود اختصاص داد و رقبای ایشان یعنی همان رقبای قبلی جمعاً ۵۷ رأی کسب کردند. (همان 10/38/22/2) در دوره یازدهم سلطانی از مجموع ۱۷۷۷ تعرفه توزیعی در بهبهان ۱۷۵۰ رأی به خود اختصاص داد و رقبای همیشگی ایشان نیز ۲۳ رأی از مجموع آرا را کسب کردند. (۲/۱۳/۱۲۰/۱۱) از آرای سلطانی در حوزه بهبهان در دوره دوازدهم اطلاع کاملی وجود ندارد ولی با توجه به رأی ۸۸ درصدی ایشان می توان حدس زد در این دوره همانند دوره گذشته رقبای ایشان ثابت بودند و میزان آرای ایشان نیز به همان تعداد بوده است. در دوره سیزدهم سلطانی از مجموع ۱۶۱۲ تعرفه صادر شده در بهبهان ۱۴۶۳ رأی را به خود اختصاص داد و رقبای ایشان رئیس التجار موسوی، سردار امجد منصوری و بهادر السلطان قنوتی ۸۹ رأی را به خود اختصاص دادند و سایر کاندیداها نیز ۳۸ رأی را دارا بودند. (همان 13/95/12/2) در دوره پهلوی اول جمعاً در هشت دوره نمایندگی از این حوزه انتخابیه دو نفر به مجلس راه یافتند.

انتخابات مجلس چهاردهم که در دوران پس از رضاشاه در منطقه بهبهان و کهگیلویه برگزار شد هیچ تفاوتی با انتخابات ادوار گذشته نداشت. علی رغم اعتراضاتی که مردم محلی شهر بهبهان نسبت به انتخاب سلطانی قبل از این انتخابات صورت دادند شیوه برگزاری انتخابات به همان سبک و سیاق گذشته بود. در این دوره نیز انجمن نظارت مرکزی تقریباً از همان افراد

مسئله انتخابات مجلس شورای ملی در منطقه ... (سجاد جمشیدیان و دیگران) ۵۱

قبلی تشکیل شد و کاندیدای انتخابات نیز همان اشخاص گذشته بودند. در این دوره از مجموع ۱۹۰۲ رأی اخذ شده در حوزه انتخابیه بهبهان سلطانعلی سلطانی با ۱۸۶۳ رأی بیشترین آرا را به خود اختصاص داد و سید اسدالله موسوی، سلطان محمد منصوری و بهادرالسلطان جمعاً ۳۶ رأی را کسب کردند. (همان ۱۴/۱۷۹/۱۲/۱/۳) در این دوره که از مهم‌ترین ادوار برگزاری انتخابات مجلس شورای ملی بود در این حوزه تغییر خاصی نسبت به ادوار گذشته احساس نشد.

برگزاری دوره پانزدهم انتخابات مجلس شورای ملی توسط قوام و حزب تازه تأسیس او یعنی دموکرات در سراسر کشور انجام پذیرفت و پس از تأسیس دفاتر حزب دموکرات در شهر بهبهان در نامه‌ای که احمد قوام در آبان ماه ۱۳۲۶ به سلطانی می‌نویسد از وی می‌خواهد که روز چهارشنبه ۲۲ آبان ماه ساعت شش و نیم بعدازظهر برای انتخاب اعضای کمیته مرکزی در باشگاه حزب دموکرات ایران حضور به هم رسانند. (سلطانی ۱۳۹۲، ج ۲: ۷۹۱) در این دوره از انتخابات نیز سلطانی با کمک دولت مرکزی و حزب دموکرات به‌عنوان نماینده انتخاب و به مجلس شورای ملی راه یافت. آرای سلطانی در دوره پانزدهم به دلیل نبودن صورت‌مجلس این دوره به‌طور کامل در دسترس نیست اما کسب آرای ۹۱ درصدی این دوره از انتخابات، تکراری بر انتخابات دوره‌های گذشته است و این انتخابات توسط حزب دموکرات برگزار می‌شد که سلطانی از اعضای این حزب به شمار می‌رفت.

در شهریورماه ۱۳۲۸ پیش از آغاز انتخابات مجلس شانزدهم سردار امجد بهبهانی پدرزن و دایی سلطانی فوت کرد و به‌جای ایشان پسرش نجف‌خان منصوری درگیر تحولات تاریخی شد و نقش پدر را در انتخابات پیش رو بازی کرد. سلطان محمدخان منصوری معروف به سردار امجد از کسانی بود که در بالا کشیدن سلطانی و حمایت از ایشان در تمامی انتخاباتی که سلطانی نماینده می‌شد نقش بسزایی ایفا کرده بود و تا آخر عمر نیز به حمایت از وی ادامه داد. در این دوره از انتخابات در حوزه مرکزی شهر بهبهان سلطان‌علی سلطانی ۱۹۶۵ رأی از مجموع ۲۶۱۰ رأی را به خود اختصاص داد و سید اسدالله موسوی ۵۰۹، سید جعفر غروی ۱۰۴ و بهادر قنوتی ۹ رأی، در جایگاه‌های بعدی قرار گرفتند. (اسناد مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره ۱۶/۱۴۵/۱۱/۱) در انتخابات این دوره خوانین منطقه بویراحمد تلاش کردند بی‌طرفی خود را در انتخابات حفظ کنند و نسبت به برگزاری انتخابات و انتخاب مجدد سلطانی مخالفتی نداشته باشند.

انتخابات دوره هجدهم مجلس شورای ملی در حوزه بهبهان و کهگیلویه مانند همه نقاط کشور متأثر از جریان کودتا بود. در این زمان نماینده کودتاچیان و طرفداران آن به پیروزی بزرگی در منطقه رسیده بودند و سلطانی به‌عنوان نماینده دولت مرکزی از قدرت بسیار زیادی در منطقه برخوردار شد. با اعلام فرمان برگزاری انتخابات دوره هجدهم دیگر از آن شور و هیجان دوره گذشته اصلاً خبری نبود و نماینده این منطقه از ماه‌ها قبل همانند ادوار گذشته مشخص شده بود. در حوزه مرکزی شهر بهبهان سلطان‌علی سلطانی ۳۸۹۲ رأی، سید محمدعلی موسوی ۱۴۲، نجف منصوری ۵ رأی، آرای باطله ۶ رأی که مجموع آرا ۴۰۴۵ رأی بود. (همان ۱۸/۱۲۶/۱۸/۱)

انتخابات دوره نوزدهم که پس از تحکیم پایه‌های قدرت محمدرضا شاه پهلوی برگزار شد از تغییرات مختلفی از جمله جوان‌سازی مجلس برخوردار بود به همین خاطر با توجه به مهیا نبودن سیستم حزبی و تربیت افراد جوان برای این منظور، از فرزندان نمایندگان دوره‌های گذشته سعی شد برای دوره نوزدهم استفاده شود. در منطقه کهگیلویه و بهبهان نیز در این دوره از انتخابات سلطان محمد سلطانی فرزند سلطان‌علی سلطانی به‌جای پدر در انتخابات شرکت کرد و ایشان از سوی دربار و وزارت کشور برای نمایندگی دوره نوزدهم مجلس شورای ملی از این حوزه انتخاب شد. در این دوره حتی افراد و مأمورین شعب فرعی در بسیاری از شعب تغییر پیدا نکردند و همان افراد و مأمورین برای این دوره نیز انتخاب شدند. (همان 19/6/15/1) در دوره نوزدهم در حوزه مرکزی شهر بهبهان سلطان محمد سلطانی ۲۶۵۴ رأی، سلطان‌علی سلطانی شیخ‌الاسلامی ۹۸، نجف منصوری ۵۰، محمدحسین نمازی ۴۸، سید اسدالله موسوی ۱۶ رأی، از مجموع آرا ۲۸۷۷ رأی را به خود اختصاص دادند. (همان 19/6/15/1) در این دوره سلطانی پدر نقش کاندیدای فرمایشی را بازی کرد و مشارکت فعالانه‌ای نیز در انتخابات نداشت.

در انتخابات زمستانی دوره بیستم که به‌واسطه آن مجلس برای مدت کوتاهی افتتاح شد از مجموع ۱۰۴۱۷ رأی مأخوذه در شهر و حوزه‌های فرعی بهبهان، سلطان‌علی سلطانی با ۸۵۶۷ رأی حائز اکثریت و مهندس سلطان محمد سلطانی با ۱۵۱۱ رأی نفر دوم شناخته شدند. (20/115/40/1) انتخابات این دوره درست نقطه عکس دوره گذشته بود و پدر جای پسر را گرفت. این دوره از انتخابات آخرین دوره‌ای بود که سلطانی به‌عنوان نماینده از این حوزه انتخاب و به مجلس راه می‌یافت. با شروع دوره بیست و یکم انتخابات و تغییراتی که محمدرضا شاه در انتخاب نمایندگان داد سلطانی از صحنه انتخابات کنار گذاشته شد و حتی

اجازه شرکت در انتخابات را پیدا نکرد و تا دوره بیست و سوم مظفر زعفرانلو که شخص غیربومی و بروجردی بود برای این حوزه در نظر گرفته شد و در دوره بیست و چهارم طاهر جوکار از این حوزه حائز اکثریت آرا شد.

بررسی انتخابات در شهر بهبهان نشان دهنده این موضوع است که در تمامی انتخابات برگزار شده در این شهر نماینده انتخابی با آرای ثابتی به مجلس شورای ملی راه می‌یافت. در تمامی انتخابات صورت گرفته در حوزه شهر بهبهان اعضای انجمن مرکزی انتخابات اکثراً اشخاص ثابتی را تشکیل می‌دادند و همگی از نزدیکان حاکمان نظامی شهر و رؤسای ایلات و طوایف شهر بودند. کاندیداها هم تقریباً اشخاص ثابتی بودند و بزرگان دو قوم بزرگ قنواتی و بهبهانی نقش رقیب انتخاباتی را بازی می‌کردند و در هنگام انتخابات آرای مردم محلی را جمع‌آوری می‌کردند و برای نماینده مورد نظر دولت مرکزی وارد صندوق رای می‌کردند. در این انتخابات بزرگان طوایف و متنفذان محلی با حاضر شدن در حوزه رأی‌گیری که مسجد جامع شهر بود اوراق مردم محلی را جمع‌آوری و به نمایندگی از مردم وارد صندوق رأی می‌کردند. از آنجایی که تصمیم‌گیری در سطح بزرگان و افراد تأثیرگذار محلی صورت می‌گرفت خواست برخی از مردم در انتخاب نماینده‌ای بجز نماینده مورد نظر دولت مرکزی ناکام می‌ماند و مردم شهر نیز از بزرگان شهر تبعیت می‌کردند. نماینده از قبل توسط دولت مرکزی انتخاب شده بود و انتخابات برگزار شده بدون تأثیرگذاری مردم عادی و اهالی حوزه‌های رأی‌گیری صورت می‌گرفت. در حقیقت تصمیم‌گیری درباره انتخابات توسط حاکمان نظامی شهر، انجمن نظارت مرکزی و بزرگان ایلی این طوایف صورت می‌پذیرفت.

۷. نتیجه‌گیری

در شکل‌گیری فرهنگ سیاسی یک جامعه عوامل زیادی مانند شرایط تاریخی، جغرافیایی، ساختار اقتصادی - اجتماعی، سنت‌های سیاسی، آداب و رسوم و جامعه‌پذیری سیاسی دخالت دارند که تأثیرگذاری هر یک از عوامل مزبور در جوامع گوناگون متغیر است. بررسی رفتار رأی‌دهی انتخابات در حوزه انتخابیه کهگیلویه و بهبهان در تقسیم‌بندی الگوهای رفتار انتخاباتی از الگوی جامعه‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی و عقلانی (اقتصاد) تبعیت نمی‌کند. در این نظریه‌ها فرد در جامعه‌ای زندگی می‌کند که انتخابات و مسئله رأی‌دهی در آن نهادینه شده است و مردم جامعه به‌خوبی با انتخابات و تأثیر آن در زندگی شخصی و گروهی واقف هستند.

بررسی انتخابات این حوزه تا پیش از اصلاحات ارضی این موضوع را نشان می‌دهد که فرهنگ سیاسی مشارکتی در مناطق کهگیلویه و بویراحمد نزدیک به فرهنگ مشارکتی محدود و بسته‌ای بود که آلموند و همکارانش در رفتارشناسی انتخاباتی و شناخت فرهنگ سیاسی مردم در انتخابات مطرح می‌کنند. در این مناطق از آنجایی که ساخت دولت در این مناطق تا پیش از اصلاحات ارضی تکوین یافته نبود افراد آگاهی چندانی از نظام سیاسی و ساختار آن نداشتند و در حقیقت توانایی مقایسه تغییراتی که در نظام سیاسی ایجاد می‌شد برای آنان وجود نداشت. در مناطق کهگیلویه و بویراحمد، هویت قومی و قبیله‌ای از استواری بسیاری برخوردار بود و هویت در قالب ساختار ایلی و همبستگی قومی معنا پیدا می‌کرد. مردم کوچ‌نشین این مناطق به واسطه سبک زندگی خود و محصور بودن در سلسله‌مراتب ایلی نسبت به وقایع سیاسی تقریباً در بی‌خبری بسر می‌بردند و واکنشی نسبت به این حوادث نشان نمی‌دادند. بررسی انتخابات این حوزه نشان می‌دهد که مردمان این منطقه به واسطه ضعف و عدم مشارکت در فعالیت‌های سیاسی و ناآشنایی با کارکردهای نظام سیاسی و الزامات آن و نیز استعمار آنان به وسیله خوانین و روسای ایلات و بی‌اطلاعی مردم از وظایف و کارکردهای فرهنگی، سیاسی و اجتماعی خود، چندان از کارکرد انتخابات اطلاعی نداشتند و بی‌تفاوت به جریان انتخابات نگاه می‌کردند و این مهم را به روسای ایلات و طوایف خود واگذار کرده بودند. از سوی دیگر بزرگان و خوانین و متنفذین محلی این منطقه نیز علاقه‌ای به شرکت در انتخابات نداشتند و از کاندیدا شدن در انتخابات پرهیز می‌کردند و ترجیح می‌دادند با نماینده اعلامی و مدنظر دولت مرکزی و نیز انجمن نظارت مرکزی در بهبهان همراهی نشان دهند تا از این طریق بتوانند از دولت مرکزی و نماینده انتخابی امتیازی کسب نمایند و نیز توجه دولت مرکزی را به منطقه خود جلب نکنند تا بتوانند عملیات خود را در منطقه پیش برند.

بررسی انتخابات صورت گرفته در منطقه بهبهان نیز نشان از این موضوع دارد که فرهنگ سیاسی مردم این منطقه فرهنگ سیاسی تبعی بود که آلموند و همکارانش ارائه می‌دهند. در این نوع فرهنگ، شهروندان از نقش‌های گوناگون حکومت آگاه‌اند اما از آنجاکه برای خود به‌عنوان شریکی فعال در سپهر سیاست نقشی قائل نیستند نقش مطیعانه و منفعلانه دارند. انتخابات صورت گرفته در این منطقه تا پیش از اصلاحات ارضی نشان می‌دهد که اگرچه مردم این منطقه به لحاظ سیاسی و شهریت و ارتباط با مناطق پیرامونی نسبت به مناطق کهگیلویه از شناخت بیشتری نسبت به انتخابات برخوردار بودند و شهروندان از نقش‌های گوناگون حکومت آگاه بودند اما هیچ آگاهی در مورد راه‌های نفوذ بر نظام سیاسی نداشتند و به دلیل

مسئله انتخابات مجلس شورای ملی در منطقه ... (سجاد جمشیدیان و دیگران) ۵۵

پیروی از بزرگان و متنفذان محلی و از آنجایی که نمایندگان این حوزه توسط دولت مرکزی از پیش انتخاب شده بود مردم نیز حق رای و انتخاب نماینده و برگزاری انتخابات را به مقامات عالی ایل و شهر تفویض کرده بودند. در تمامی انتخابات صورت گرفته در شهر بهبهان اعضای انجمن مرکزی انتخابات اکثراً اشخاص ثابتی را تشکیل می دادند و همگی از نزدیکان حاکمان نظامی شهر و رؤسای ایلات و طوایف شهر بودند. کاندیداها هم تقریباً اشخاص ثابتی بودند و بزرگان دو قوم بزرگ قنوتی و بهبهانی نقش رقیب انتخاباتی را بازی می کردند و در هنگام انتخابات آرای مردم محلی را جمع آوری و برای نماینده مورد نظر دولت مرکزی وارد صندوق رای می کردند.

پی نوشتها

۱. برای مطالعه بیشتر و چگونگی تقسیمات کشوری این مناطق رجوع شود به مقاله جمشیدیان، سجاد (۱۳۹۰)، «نمایندگان بهبهان و کهگیلویه و بویراحمد در مجلس شورای ملی» فصلنامه علمی ترویجی اسناد بهارستان، شماره ۲، تابستان.
۲. مجیدی کرایبی از قدیمی ترین مورخان محلی بهبهان و کهگیلویه و بویراحمد است که تألیفات ارزشمندی به رشته تحریر درآورده است. وی از خانزادگان و از متنفذین محلی و از شاهدان بسیاری از انتخابات صورت گرفته در این منطقه است.
۳. برای اطلاع بیشتر به کتاب آذریبوند، الله بخش (۱۳۹۵)، موانع تاریخی توسعه نیافتگی استان کهگیلویه و بویراحمد؛ یاسوج: چویل، صفحات ۱۷۸-۲۴۳ مراجعه نمایید.
۴. برای مطالعه بیشتر بنگرید به بیات، کاوه (۱۳۶۵)، شورش عشایری فارس، سالهای ۱۳۰۹-۱۳۰۷؛ تهران: نشر نقره.

کتابنامه

- ازکیا مصطفی، غفاری غلامرضا (۱۳۸۶)، جامعه شناسی توسعه با تأکید بر روستاهای ایران؛ تهران: نشر کلمه.
- ایوبی حجت الله (۱۳۷۷)، «تحلیل رفتار انتخاباتی رأی دهندگان»، فصلنامه سیاسی اقتصادی، شماره ۱۳۵-۱۳۶.
- باور محمود (۱۳۲۴)، کهگیلویه و ایلات آن؛ نوید شیراز: شیراز.
- بابی لاشکی، مریم و زهرا پیشگاهی فرد (۱۳۸۸)، «تحلیل رفتار انتخاباتی ایرانیان»، نشریه نگرش های نو در جغرافیای انسانی، دوره ۱، شماره ۳.
- بدره ای، سیدعلی و عارف موسوی (۱۳۸۸)، مدیریت نوین روستایی در جستجوی راهکاری مناسب برای توسعه دهیاری ها؛ تهران: اشتیاق نور

۵۶ تحقیقات تاریخ اجتماعی، سال ۱۴، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۴۰۳

- پالمر، مونتی و لاری اشترون و چارلز گایل (۱۳۹۵)، نگرشی جدید به علم سیاست؛ ترجمه منوچهر شجاعی، تهران: [به سفارش] دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه
- خیبری کابک (۱۳۷۸)، مقایسه دو سطح تحلیل داخلی و بین المللی نویسندگان، فصلنامه راهبرد ۱۳۷۸، شماره ۱۷
- رفیع، حسین و مجید عباسزاده مرزبالی و میثم قهرمان، (۱۳۹۷)، «فرهنگ سیاسی؛ یک بررسی مفهومی و نظری»، فصلنامه سیاست، سال پنجم، شماره ۱۷.
- رضوانی، علی اصغر (۱۳۸۲)، رابطه شهر و روستا؛ تهران: نشر ماکان.
- سلطانی، سلطانه (۱۳۹۲)، کهگیلویه و بویراحمد، مجموعه اسناد و گزارشها؛ به کوشش کاوه بیات، ۲ جلد، تهران: انتشارات مرکز دایره المعارف بزرگ اسلامی
- سیاهپور، کشواد (۱۳۹۶)، «موقعیت و جایگاه سیاسی ولایت بهبهان و کهگیلویه از سقوط زندیه تا آغاز عصر ناصری»، فصلنامه پژوهشنامه تاریخهای محلی ایران سال پنجم، شماره دوم.
- طاهری، عطا (۱۳۸۸)، کوچ کوچ؛ تهران: سخن.
- عالم، عبدالرحمن (۱۳۹۴)، بنیادهای علم سیاست؛ تهران: نشر نی.
- عبدالله، عبدالمطلب (۱۳۸۸)، «سیری در نظریه‌های رفتار رأی‌دهی»، مجله رهیافت انقلاب اسلامی، سال سوم، شماره ۸.
- عسکری، نادر (۱۳۸۵)، باوی گوشه‌ای در سرای همایون؛ تهران: گوتنبرگ.
- عیسوی، چارلز (۱۳۸۹)، تاریخ اقتصادی ایران (عصر قاجار ۱۳۳۲-۱۲۱۵ ه ق)؛ ترجمه یعقوب آژند، تهران: گستره.
- غفاری، هیبت الله (۱۳۶۸)، ساختارهای اجتماعی عشایر بویراحمد؛ تهران: نی.
- غفاری، یعقوب (۱۳۷۸)، تاریخ اجتماعی کهگیلویه و بویراحمد؛ اصفهان: نشر گل‌ها.
- قوام، عبدالعلی (۱۳۹۴)، سیاست‌های مقایسه‌ای؛ تهران: سمت.
- کاویانی، مراد و مصیب قره بیگی (۱۳۹۶)، جغرافیایی انتخابات، بنیادها، مفاهیم و رویکردها؛ تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- مجیدی کرابی، نور محمد (۱۳۹۳)، یادواره نظام سنتی ایلات کهگیلویه و بویراحمد؛ تهران: فرهنگ مانا.
- میرزائی تبار، میثم و وحید صادقی و محمدحسین حسینی (۱۳۹۶)، «تبیین رابطه طایفه گرایی و حقوق شهروندی (نمونه پژوهی: انتخابات مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه مَمَسَنی)»، مجله پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، سال دوم، شماره دوم، تابستان.
- نیازی، محسن و همکاران (۱۳۹۸)، مشارکت سیاسی از نظریه تا عمل؛ تهران: نقد فرهنگ.
- واعظ (شهرستانی)، نفیسه (۱۳۸۸)، سیاست عشایری دولت پهلوی اول؛ تهران: نشر تاریخ ایران.

مسئله انتخابات مجلس شورای ملی در منطقه ... (سجاد جمشیدیان و دیگران) ۵۷

اسناد مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره بازبانی ۳/۱۷۰/۳/۱/۲/۱۹ ، 4/7/3/1/19/3 ، 5/31/22/1/3 ، 6/114/22/1/2/1 ، 7/200/22/1/2/2 ، 9/164/22/2 ، 10/38/22/2 ، 11/120/13/2 ، 12/12/12/2 ، 13/95/12/2 ، 14/179/12/1/3 ، 15/62/12/1 ، 16/145/11/1 ، 18/126/18/1 ، 19/6/15/1 ، 20/115/40/1 ، 20/133/57/1

Almond G. A (1990), the study of Political culture.in A Disciplin divided:school,and sects in political science ,Newbuly park ,sage.

Almond G. A& Sidney verba (1963),The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations,USA,Sage Publications.Inc

Banducci Susan A.and Karp Jeffrey A, (2008), Political Efficacy and Participation in Twenty-Seven Democracies: How Electoral Systems Shape Political Behaviour, British Journal of Political Science